

maar vroeg naar bijzondere gezichten en openbaringen. En op den duur is men in Corinthe zoover gekomen, dat men iemand slechts taxeert hiernaar, in hoever hij is een pneumatisch mensch. Het aanzien in de gemeente stijgt, naar mate men meer vreemde talen spreekt, en van buitengewone ervaringen gewagen kan.

Uit deze eigenaardige Corinthische mystiek zijn te verklaren alle zonden, waartegen Paulus in Corinthe te vechten had, en alle moeite, die hij daar geleden heeft. Want natuurlijk, als men van de charismata het een en het al maakt, en daarin den eigenlijken rijkdom van Pinksteren ziet, dan taxeert men ook iemand als Paulus niet naar het ambt, dat hij van Christus ontvangen had, maar naar de gezichten, die hij had gezien, en naar de talen, die hij sprak. Dan vraagt men niet naar zijn lastbrief, omdat men feitelijk alleen interesse heeft voor zijn particuliere talenten. En omdat men van bijzondere dingen bij Paulus vrijwel niets bespeurde, was hij in Corinthe niet de gevierde man; en zag hij zich genoodzaakt, telkens weer zijn apostolisch gezag te verdedigen.

Een tweede uitwas van deze ligging was, dat men ging leven bij ervaringen en niet bij het Woord; men kwam in de kerk niet voor de prediking meer, want de diensten ontwaardden al meer in een demonstratie van aparte gaven; men sprak liefst niet in voor allen verstaanbare taal, maar in vreemde talen, die niemand verstond; men weidde zichzelf, en slichtte niet de gemeente. Men had weinig aandacht voor het werk van Christus, in het verleden verricht; men begeerde openbaringen en verloor zich dus in apocalyptische droomerijen. Men fantaseerde maar raak over de dingen boven; en de dingen hier beneden, nu ja, die kwamen er minder op aan. Want de aarde verliest haar waarde voor wie in verrukking van zinnen den hemel mocht aanschouwen. Men had het zoo druk over den Geest, dat het kwam tot spiritualistische verachting van het vleesch. Hieruit is te verklaren heel dat complex van zonden, waartegen Paulus den strijd aanbindt; de gevallen van ergerlijke ontucht; de wanordelikheden bij de kerkdiensten; de uitspattingen tijdens de viering van het Avondmaal; de loochening van de opstanding der dooden, en wat dies meer zij.

Wederom was een derde gevolg van deze mentaliteit, dat het kwam tot twisten en partij-schappen. Want de Geest verleent vele gaven; maar de mensch heeft er moeite mee, om die charismata gelijkelijk te waardeeren en in onderlingen samenhang te genieten; de één voelt hiervoor het meest; een ander kan slechts dat behagen; en nummer drie geeft de voorkeur aan nog weer een andere gave. Dan hokt men bijeen in kringetjes van gelijkgezinden; in groepen van denzelfden smaak en aanleg en richting; en dan schaart men zich achter een voorman, die in bijzondere mate het charisma heeft, dat men verabsoluteert. Zoo heeft men dan ook in Corinthe een partij van Petrus; een groep van Apollos; een kring, die zich noemt „van Christus”; en daarnaast heeft men dan nog de fractie van Paulus. En genoemde partijen leven permanent op voel van oorlog.

Nu is op het oogenblik, dat Paulus dezen tweeden brief schrijft, de toestand wel aanmerkelijk verbeterd; echter vormt de invasie van pseudo-apostelen een nieuwe bedreiging. En deze menschen, die terecht begrijpen, dat Paulus hun gevaarlijkste tegenstander is, probeeren op alle manieren zijn autoriteit te breken. Blijkbaar hebben ze daarbij een staat van dienst overgelegd, waaruit bliken kon, dat ze heel wat voor de kerk van Christus hadden gedaan; en, speculerend op de Corinthische zucht naar mystiek, hebben ze een schoon verhaal gedaan van de bijzondere openbaringen, die hun te beurt waren gevallen, en van de extra-ordinaire gaven, die de Geest zeer particulier aan hen had verleend. De bedoeling, die daarbij voorzat, is aanstonds doorzichtig: laat Paulus, als hij tenminste kan, daar nu eens iets tegenover stellen. Hij moet nu ook maar eens verhalen, wat hij heeft gepresteerd en opsommen, welke openbaringen hij ontving. Paulus wordt dus door zijn tegenstanders gesommeerd tot deelname aan een vergelijkend examen.

Paulus spreekt zijn tegenzin tegen dit vergelijkend examen onomwonden uit; maar terwille van de gemeente, die hij van die leugen-apostelen moet bevrijden, geeft hij toch toe; althans wat het eerste deel van het onderzoek betreft. Zoo zien we het gebeuren, dat hij een breeden catalogus geeft van alles, wat hij in den dienst van Jezus Christus heeft gedaan en geleden. Als het op prestaties aankomt, wie heeft er dan gewerkt en wie is er dan mishandeld als hij? Wie heeft dan eerder recht op den naam „apostel” dan hij? Zijn afgebeulde lichaam en zijn vele litteekenen bewijzen zijn apostolaat.

Maar nu komt hij toe aan het tweede deel; en hij verheelt het zich niet, dat dit bij de examinatoren het zwaarste weegt. Per slot van rekening kan het de kerk van Corinthe minder schelen, wat hij, als kerk, in het ambt, heeft gedaan en verdragen. Veel meer belang stellen ze in een gedetailleerd overzicht van wat hij als pneumatisch mensch, passief, ontvangen heeft. Dit tweede deel zal dus den doorslag geven; en het zal

KERKELIJK LEVEN

De oude en de nieuwe „diatheke”. (II)

We spraken verleden week over het woord „diatheke”. Die Grieksche term is in de Statenvertaling op Hebr. 8 wel weergegeven door „verbond”, maar reeds eettelijke theologen hebben in den loop der jaren de vertaling

van den uitslag afhangen, of hij in de kerk van Corinthe de man zal zijn, dan wel die anderen, die pseudo-apostelen.

Eigenaardig; Paulus, die bij het eerste deel zijn best deed, en een nauwkeurig verslag gaf van werk en lijden, Paulus gaat dit tweede deel verknopen; en hij doet dat expres. Want hij kan veel verhalen; hij is opgetrokken geweest in den derden hemel, en in het paradijs; en hij heeft onuitsprekelijke dingen gehoord; ook in het stuk van „gezichten en openbaringen des Heeren” komt niet één van die anderen aan hem toe. Maar hij weidt daarover niet uit; hij geeft enkele vage aanduidingen, die de menschen van Corinthe zeker niet bevredigen; hij noemt gebeurtenissen van 14 jaar vroeger, die dus voor het heden niets bewijzen van zijn grootheid als pneumatisch mensch. O ja, hij kan wel veel verhalen, en ook wel dingen noemen uit den allerlaatsten tijd; maar hij weigert dat. Denkt hij er dan niet aan, hoeveel er nu op het spel staat; dat het er nu om gaat, of de gemeente hem zal volgen, of die anderen? Maar juist dat is het motief van zijn weigering. Als hij door een catalogus van gezichten de gemeente achter zich moet krijgen, dan doet hij geen moeite meer; dan mag ze wel zich scharen om die anderen; want dan is toch alles verloren. Wat heeft hij eraan, dat men hem den eerepalm reikt? De reden, waarom hij dien ontvangt, is dan toch verkeerd; en de gemeente is dan even ziek gebleven; en juist in haar zonde gestijfd.

Paulus zag heel scherp, wat blijkbaar zijn tegenstanders niet begrepen, dat de beide vakken, waarin zou worden geëxamineerd, elkaar uitsloten. Goed, ook tegen het eerste deel had hij wel eenig bezwaar; maar hij kon op dat punt tenslotte toegeven; want daar ging het over ambtsdienst, en over zijn lijden, zijn litteekenen, over de manifestatie van zijn prediking in zijn vleesch. En de uitslag van dit onderzoek zal dus altijd dienstbaar kunnen zijn aan de erkenning van het ambt, en den voortgang van het Woord, en den opbouw van de kerk; en dus zal, als hij hieraan meedoet, dat kunnen helpen, om de gemeente, die juist op deze drie punten laboreerde, te genezen. Maar daarom is het hem onmogelijk, zich aan het tweede deel te onderwerpen. Stel, dat hij het doet; dan zal men hem, of die anderen, erkennen, doch dan als pneumatisch mensch, en niet als ambtsdrager; geeft Paulus dus op dit punt toe, dan werkt hij mee aan de ambtsverachting en aan het bederf der gemeente dientengevolge. Dan zullen de menschen waarschijnlijk zeggen: die Paulus is nog eens een bijzonder man. O ja, hij heeft zijn figuur niet mee; die man is verschrikkelijk geschonden door de litteekenen, van de wonden, die hij opliep bij zijn werk; maar daar moet ge maar niet naar kijken; want hij is opgetrokken geweest in den derden hemel, en zooiets ondervindt hij bijna dagelijks. Ja, mooi preeken kan hij ook al niet; zijn stijl is moeilijk en zijn gedachtengang zwaar; maar ge moet hem eens hooren vertellen van zijn openbaringen. Vergeet dan maar de litteekenen van zijn ambt; en slik dan maar die moeilijke preeken, die bediening van het Woord; het eigenlijke zijn z'n gezichten. Paulus begreep, dat hij, als hij sprak van openbaringen, niet alleen het ambt, maar ook het Woord zijn plaats in Corinthe zou helpen rooven. Men zou van hem denken boven wat men van hem zag (zijn ambtelijke striemen), of wat men van hem hoorde (het Woord), en al kreeg hij op die manier de menschen ook mee, hij zou ze niet verzamelen rondom Christus, maar om zichzelf; hij zou dan zijn partij groot maken, en wedijveren met die anderen om den grootsten aanhang; zijn spreken over gezichten zou dus de gemeente nog meer helpen verscheuren.

En dus heeft Paulus, al was de baan voor hem vrij, om in Corinthe de gevierde man te worden, die verzoeking weerstaan. Hij wilde „zakken” voor het tweede deel; want hij begeerde erkenning van het ambt; en heerschappij van het Woord; en eenheid der kerk. Hij gaf zichzelf, opdat de gemeente maar genezing zou vinden. De aureool, die men in Corinthe reserveerde voor den grootsten pneumatikus, wees hij af; en den wierook, dien men daar brandde voor bijzondere menschen, heeft hij niet begeerd. Want hij wist, dat ambt en kerk en Woord het eigenlijke zijn van Pinksteren; dat die drie de constante charismata zijn voor allen; en dat alleen, waar die drie bewaard blijven, het in orde kan komen met de gaven, die de Geest, individueel en incidenteel, verleent naar Zijn wil.

A.

B. H.

door „verbond” prijsgegeven. Zij leggen er den nadruk op, dat „diatheke” meer een eenzijdige beschikking is; met name in de veelvuldige beteekenis van „testament” komt dat uit. Al kent de antieke wereld ook bij testamenten variatie in de wijze, waarop ze tot stand kunnen komen, niettemin is de regel, dat een testament een éenzijdige beschikking is. De erflater wikt en beschikt; de erfgenamen hebben maar af te wachten.

De historische ontwikkelingsgang van de begrippen „diatheke” (Hebr. 8), en van „berith” (Jer. 31) blijve ook hier rusten. We werpen slechts de vraag op: wat beteekent „diatheke” in Hebr. 8? En welke consequenties brengt het mee, indien wij „diatheke” anders opvatten dan Dr J. Thijs in „De Heraut” reeds bleek te doen?

*

Wat de eerste vraag betreft, we noemden reeds Prof. Grosheide's populaire verklaring. Staan we zijn wetenschappelijke commentaar op, dan blijkt de verleden week verkregen uitkomst dezelfde. „Diatheke”, aldus de hoogleeraar, „is een éenzijdige verordening, bepaald een testament. Dat dit ook de zin is, waarin Hebr. het woord gebruikt, blijkt duidelijk uit 9:15-17”. (208/9). Wat het hebreeuwische woord „berith” betreft, welk woord in Jer. 31 gebruikt is, en in Hebr. 8 door „diatheke” wordt weergegeven, merkt Prof. Grosheide op, dat in „berith” „meer de beteekenis van verbond, het tweezijdige ligt” (209). Door het hebreeuwische „berith” met het Grieksche „diatheke” „te vertalen, is ongetwijfeld het begrip een weinig verschoven, het éenzijdige, de gedachte testament komt op den voorgrond, waarbij echter weer niet vergeten mag, dat het antieke testament min of meer het karakter kon dragen van een verbond tusschen erflater en erfgenaam (adoptatie, etc.). Onze brief (aan de Hebr. 8 n.l. K. S.) heeft van deze kleine verschuiving gebruik gemaakt” (209). „Over het algemeen is wel het oordeel, dat 'berith' meer het tweezijdige, 'diatheke' meer het éenzijdige uitdrukt, 'berith' onderstelt, dat God met het volk in betrekking treedt als met een soort partij, 'diatheke' is meer éenzijdige Goddelijke beschikking” (209, noot). „In 'diatheke' ligt in elk geval veel meer dan in 'berith' het éenzijdige; het tweezijdige is 'suntheke'” (210, noot).

Tot zooverre de opmerkingen, die Prof. Grosheide ten beste geeft in betrekking tot het doorlopende gebruik van „diatheke” in den brief aan de Hebr. 8.

Slaan we vervolgens op, wat deze exegeet zegt van „diatheke”, gelijk het bepaaldelijk in het achtste hoofdstuk van dezen brief voorkomt, dan vinden we bevestigd, wat reeds werd opgemerkt. Teneinde de heerlijkheid van Christus' priesterambt te demonstreeren, wil de schrijver van den Hebr. 8 brief in 8:6 „wijzen op de meerdere heerlijkheid van de 'diatheke', waarvan Hij middelaar geworden is” (226).

Met nadruk werpt Prof. Grosheide de vraag op, of men, althans in Hebr. 8:6, niet gedwongen is, „diatheke” te nemen in den zin van „verbond tusschen twee”; een mogelijkheid, die men daarom zou kunnen overwegen, omdat er hier sprake is van een „middelaar”; er zijn bij een testament immers geen twee partijen? Op deze opgeworpen vraag geeft Prof. Grosheide echter ten antwoord, dat „de beteekenis testament, althans éenzijdige beschikking, niet mag worden prijsgegeven” (227); dat er van een middelaar der 'diatheke' sprake is, neemt van dat éenzijdige der beschikking z. i. niets weg, want de middelaar is dan „de man, die de uitvoering van het testament waarborgt” (227). Het is, ook in 8:7, „niet noodig”, „diatheke” „te nemen als tweezijdige verbintenis” (229).

*

We mogen intusschen ook hier geen oogenblik vergeten, dat er tusschen wetenschappelijk-dogmatisch spraakgebruik en den eigen bijbelschen spreektrant een scherp onderscheid (geen antithese natuurlijk) altijd bestaan blijft. Zoals in de leer der sacramenten — wat elk catechisant van gevorderden leeftijd weet — steeds verschil gemaakt wordt tusschen het scherpe dogmatiese begrip ter eener, en de sacramentele „spreekwijze” ter anderzijde, zoo is het ook hier. Het water in den doop heet kortweg de afwassching der zonden. De doop wordt zonder meer had der wedergeboorte genoemd. Het brood heet kort en krachtig Christus' lichaam, de wijn wordt genoemd zijn bloed, de beker het nieuwe testament in Christus' bloed (Zondag 29 Catech.). Deze laatste uitdrukking is ontleend aan 1 Cor. 11:25; de kelk heet daar zelf de nieuwe 'diatheke'.

We noemen maar niet meer; men zal, met deze voorbeelden voor oogen, zeer wel kunnen verstaan, dat een verbondsbedeeling of een verbondsbeschikking, de nadere bepaaldheid eener verbondsphase dus, of ook de oorzaak van een en ander, in den bijbel zeer wel kortweg „verbond” heeten kan, zonder dat men, als 'top de begripsmatige uitwerking daarvan aankomt, ook maar een oogenblik uit het oog verliezen mag, dat in de levende taal der Schrift „verbond” in die bepaalde gevallen eigenlijk niets anders dan verbondsbeschikking, of een onder invloed daarvan in bepaalde richting gequalificeerde verbondsphase beteekenen wil.

Het behoeft ons dan ook volstrekt niet op te houden, dat „diatheke” in Hebr. 8 veel directer dan het in Jer. 31 voorkomende woord „berith” op de gedachte der éenzijdige beschikking den nadruk legt. Immers, óók in Jeremia 31 is o.l. „berith” een korte aanduiding van de verbondsbeschikking, die eerst aan de Sinaitische, en vervolgens aan de latere verbondsphase

een bepa
scherpere
komment
indertijd
afwezen
uit „Wat
zijdige v
zijdige b
krachten
telkens
besliss
Gods ra
kan vinc
bij iede
denis, tr
af ingri
eenzijdig
verbond
gende
acte, di
bij dat
(tweezid
fectum”
gangsme
d.w.z. to
mijlpaal,
wordt er
king) tr
nieuwe
die zelf o
valt, en
de zijde
en het v
heet —
even gen
instelt, „
Welnu,
zoozeer d
de besc
overgang
voorzien
31 voor
over de
die over
begonnen
de Heer
Egypte
periode
king), h
een nieu
zelfde g
kingen t
heeft da
oens het
door „di
mia 31
teerd nu
periode
leen ma

Hierm
Juist om

De eer
bondsbre
we zegg
eerst van
van de
beschikk
verworpe
Het gev
was gee
zeer pre
de „verh
behoorde
king. Ve
wonnig
hoort to
door „te
onwenni
lopende
te gev
lingen v
zich er
een ruh

De tw
verbroke
ning ove
de niet.
theke ni
alleen m
gezien
Hij de o
om gelof
tig in de
en ze ook
instrum
scheid
uitwend
we Test
(ambt a
schaft, l
de inwe
dat de
doeltreff
substant
gelever
doch va
M.a.w. f